

PARVERIE, Marc. «La circulation des dirhams d'al-Andalus entre Gascogne et Aquitanie au ix<sup>e</sup> siècle». *Bulletin de la Société Française de Numismatique*, núm. 6 (2010), p. 144-149.

Aportació de noves evidències de monedes àrabs en circulació a la zona aquitana, que confirma que, a més de les arribades de moneda andalusina en l'etapa de la invasió, el flux monetari va continuar després a partir d'un comerç que passava la barrera pirenaica. Si aquest numerari arribava a una zona estrictament controlada per l'Imperi carolingi, era refosa i reencunyada, però en les àrees més allunyades i que al segle IX ja començaven a distanciar-se del poder central, restaven en circulació, tal com ho hem observat, també, a Catalunya. L'article completa i posa al dia els estudis de Duplessy sobre la qüestió i un treball del mateix autor, «La circulation des monnaies arabes en Aquitanie et Septimanie, VIII<sup>e</sup>-IX<sup>e</sup> siècles», publicat a la revista *Aquitania*, núm. 23.

**M. Crusafont**

PLIEGO VÁZQUEZ, Ruth. *La moneda visigoda*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2009. 2 v. 313 + 587 p.

La tesi doctoral de Ruth Pliego sobre la moneda visigoda ha tingut la mala sort de publicar-se amb posterioritat a l'aparició d'altres llibres dedicats a la mateixa època, circumstància que li ha restat part del protagonisme que es mereix. Formalment, la monografia és impecable. El primer volum és dedicat a l'estudi i a la interpretació. El segon volum, més gruixut, comprèn el catàleg de les peces. Pel que fa al catàleg, Pliego recull 7.461 peces, de les quals n'hi ha prop de 2.500 fotografiades. També hi repertoria més de 500 tipus de monedes falses. Cal considerar-lo com el millor catàleg de conjunt de la moneda visigoda d'or. Pel que fa a l'estudi, l'autora segueix els cànons acadèmics i el comença amb un repàs bibliogràfic i historiogràfic, per continuar amb la identificació de seques i de tipus i la periodització de les emissions. Continua l'estudi amb les fonts literàries, aspectes metal·logràfics, els tresors i troballes repertoriats, i finalitza amb un suplement dedicat a la moneda falsa, tant la visigoda contemporània com la moderna destinada a enganyar col·leccionistes i confondre estudiosos.

Val la pena destacar alguna de les qüestions considerades per Pliego. D'entrada, cal aplaudir la seva interpretació sobre els bronzes visigots. Després de la seva identificació per part de Miquel Crusafont, són pocs els autors peninsulars que han mantingut l'atribució visigoda. Alguns d'ells converteixen aquestes pe-